

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

การปลูกเลี้ยงกล้วยไม้ในประเทศไทย เริ่มมาในรัชสมัยของรัชกาลที่ 5 โดยชาวต่างชาติที่เข้ามาอาศัยในประเทศไทยได้นำกล้วยไม้จากต่างประเทศเข้ามาปลูกเพื่อความสวยงาม (ระพี สาคริก, 2517) แต่การปลูกเลี้ยงเป็นการค้าเริ่มขึ้นเมื่อ ศาสตราจารย์ระพี สาคริก ได้เผยแพร่ความรู้ที่ได้จากการศึกษาตั้งแต่วิธีการเพาะเมล็ดกล้วยไม้และปลูกเลี้ยงอย่างถูกวิธีให้แก่ประชาชนทั่วไป ได้เริ่มทดลองส่งออกตั้งแต่ปี พ.ศ.2500 (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2536) และการส่งออกกล้วยไม้ไปยังต่างประเทศ ได้มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว จากข้อมูลการส่งออกกล้วยไม้ของประเทศไทยในปี 2547 ปริมาณการส่งออกมีมากถึง 18,627 ตัน คิดเป็นเงินมูลค่า 2,136 ล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างมากจากปี พ.ศ.2541 ชนิดของกล้วยไม้ที่มีการส่งออกสูงที่สุด คือ กล้วยไม้ตัดดอกสกุลหวาย คิดเป็นร้อยละ 80 ของกล้วยไม้ส่งออกทั้งหมด (กรมศุลกากร, 2548) (ตารางที่ 1.1) รองลงมาคือ สกุลม็อคคาร่า ออนซิเดียม และ แวนด้า นับได้ว่าประเทศไทยเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกกล้วยไม้เขตร้อนมากเป็นอันดับ 1 ของโลก แหล่งผลิตกล้วยไม้ตัดดอกที่สำคัญ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นครปฐม สมุทรสาคร ราชบุรี นนทบุรี พระนครศรีอยุธยา และกาญจนบุรี ส่วนประเทศผู้นำเข้าดอกไม้จากไทยที่สำคัญ ได้แก่ ญี่ปุ่น อิตาลี สหรัฐอเมริกา ไต้หวัน ฮองกง เนเธอร์แลนด์ จีน อินเดีย เยอรมนี แคนาดา รวมมูลค่าการส่งออกตามสัดส่วน คิดเป็นร้อยละ 91.65 ปริมาณการส่งออกของกล้วยไม้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541-2547 มีปริมาณการส่งออกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยคำนวณจากปริมาณการส่งออกดังนี้

ตารางที่ 1.1 ปริมาณการส่งออกกล้วยไม้ของประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2541-2547

ปี พ.ศ.	จำนวนกล้วยไม้ที่ส่งออก (ตัน)	มูลค่าการส่งออก (ล้านบาท)
2541	973.33	87.217
2542	13,125.00	1,061.050
2543	11,778.00	1,231.230
2544	13,941.00	1,494.580
2545	14,971.00	1,653.050
2546	17,420.00	1,985.430
2547	18,627.00	2,136.060

(ที่มา: กรมศุลกากร, 2548: [ระบบออนไลน์])

ถึงแม้ว่าประเทศไทยมีการส่งออกกล้วยไม้ตัดดอกมากกว่า 40 ปีแล้ว แต่ระยะหลังดอกกล้วยไม้ส่งออกของไทยมีปัญหาเรื่องคุณภาพ และการประปนของโรคและแมลงศัตรู โดยเฉพาะเพลี้ยไฟ ส่งผลให้กล้วยไม้ไทยมีราคาต่ำ และถูกเข้มงวดจากด่านกักกันพืชของประเทศปลายทาง ถึงขั้นมีมาตรการห้ามนำเข้ากล้วยไม้ไทยของบางประเทศ จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง คือ กรมวิชาการเกษตรได้ทำการศึกษาทดลองและวิจัยถึงวิธีการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูกล้วยไม้ และปรับปรุงเทคโนโลยีการผลิตกล้วยไม้ผลที่ได้จากการศึกษาได้ จัดพิมพ์เป็นเอกสารการผลิตกล้วยไม้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เผยแพร่ให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกเลี้ยงกล้วยไม้ (กรมวิชาการเกษตร, 2536)

แหล่งปลูกกล้วยไม้ที่ใหญ่แห่งหนึ่งในประเทศไทย คือที่อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร มีพื้นที่ในการปลูกกล้วยไม้จำนวนทั้งสิ้น 695 ไร่ 2 งาน จำนวนประชากรที่ขึ้นทะเบียนกลุ่มผู้ปลูกกล้วยไม้ ในอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร จำนวนทั้งสิ้น 100 ราย โดยสำนักงานเกษตรอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ได้ร่วมมือกับสำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรสาครในการส่งเสริมการผลิตกล้วยไม้ปลอดภัยจากโรคแมลงเพื่อการส่งออกในเขตอำเภอบ้านแพ้ว ซึ่งการดำเนินการในเรื่องการส่งเสริมและรณรงค์การผลิตกล้วยไม้ปลอดภัยจากโรคแมลงของหน่วยงานเกษตรที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้มีผลผลิตกล้วยไม้ปลอดโรคแมลง สำหรับส่งออกในปี 2547 (เม.ย-ส.ค) ในอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร จำนวนทั้งสิ้น 2,148,952 ช่อ คิดได้ประมาณ 10 ตันต่อปี (สำนักงานเกษตร อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร, 2547) และมีปริมาณการส่งออกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ได้รับความนิยมนำไปตัดดอกส่งออกกล้วยไม้แล้ว เกษตรกรในอำเภอบ้านแพ้ว ยังมีการพัฒนานิยมปลูกในกระถางขายปลีกด้วย สร้างรายได้เพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่ง

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาต้องการศึกษาเทคโนโลยีการผลิตและกระบวนการจัดการผลิตที่ให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไม้ในอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การควบคุมการผลิตให้มีอย่างมีประสิทธิภาพ ได้กล้วยไม้ที่มีคุณภาพดี เป็นต้นแบบการผลิต ที่สามารถเผยแพร่ยังแก่เกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไม้เพื่อการส่งออกในกลุ่มอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการจัดการด้านการผลิตกล้วยไม้ในอำเภอบ้านแพ้วจังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการผลิตกล้วยไม้ของเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไม้ในอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงวิธีการจัดการด้านการผลิตกล้วยไม้ของเกษตรกรในอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร
2. ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรค ในการผลิตกล้วยไม้ของเกษตรกรและมีแนวทางแก้ไขและพัฒนาการจัดการด้านการผลิตกล้วยไม้ให้มีประสิทธิภาพ
3. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรและผู้ผลิตกล้วยไม้ สามารถผลิตกล้วยไม้ที่มีคุณภาพ มีกระบวนการผลิตที่ถูกต้องมากขึ้น

นิยามศัพท์

การจัดการการผลิต หมายถึง การจัดการผลิตกล้วยไม้ ซึ่งประกอบด้วยการจัดการด้านโรงเรือนที่ใช้ปลูกกล้วยไม้ วิธีการปลูก การให้น้ำ การให้ปุ๋ย การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู การเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

กล้วยไม้ หมายถึง พันธุ์ไม้ที่เป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยว นับเป็นวงศ์ที่ใหญ่ที่สุดวงศ์หนึ่งของพืชไม้ดอก (Class Angiospermae) อยู่ในวงศ์กล้วยไม้ (Family Orchidaceae) ประกอบไปด้วย 25,000 ชนิด และเป็นพันธุ์ที่เป็นลูกผสม ที่เกิดจากการผสมพันธุ์อีกมากมาย

Good Agricultural Practice (GAP) หมายถึง มาตรฐานการปฏิบัติตามวิธีการและขั้นตอนการผลิตกล้วยไม้อย่างถูกต้องและเหมาะสม